

هۆکاره گانی زیادبوونه وهی جموجۆله گانی داعش

08-08-2022

نووسه ره گان

ئه عیاد تۆفان

کورته : دوا جموجۆله گانی داعش و مه ترسییه گانی ریکخراوه تیرۆستییه که له سه ره هه ریمی کوردستان و عیراق

لە ماوەى رابردوودا جموجۆلى داعش لە عىراق زىادى كىردوووتەو و ئەمەش جارێكى دىكە، سەرئەجەكانى بۆ سەر ئەو رىكخراوە راکىشايەو. هەرچەند عىراق لە رۆژى 9 دىسەمبەرى 2017 دا دەرکردنى "داعش" و سەپاندنى كۆنترۆلى تەواوى بەسەر سەرئەجەم خاكى و ئاتەكەيدا بە درېژايى سنوورى سوورياسەو راکەياندبوو، بەلام شانە خەوتووكانى سەر بەو رىكخراوەكە كۆتايان پى نەهات و لە دواى ئەو راکەياندى سەرئەجەمەش، داعش توانىوتەو چەندىن ئۆپراسىونى گىرنگ لە هەرئەجەمە كوردستان، عىراق و سوورياسە ئەنجامدات.

چالاکبۆنەو دەعش

لە راستيدا عىراق تاوەكو ئىستان نەيتوانىوتەو كۆتايى بە داعش بەيئىت. تەنيا لەو كاتەو دەي كە بەغدا سەرئەجەمەنى بەسەر داعش راکەياندى، ئەو رىكخراوە زياتر لە 3 هەزار ئۆپەراسىونى ئەنجامداوە كە بەشێكى زۆريان فراوان و ستراتىژى بوون! تەنيا لە مانگى تەموزى رابردووشدا، ئەو رىكخراوە توانىوتى 26 ئۆپەراسىون لە عىراق ئەنجامدات. 8 يان لە باكوورى بەغدا، 4 لە موصل، 5 لە دىالە، 5 لە كەركووك، 3 لە سەلاحەددىن و 1 ييش لە بابل بوو.

داعش چەقەستووى سياسى لە عىراق بە دەرفەت زانىو بۆ چالاککردنەو دەي خۆى. ئەو دەپەوئىت لەرێگەى كىردەوكانى، بۆ جەماوەر و خەلكەكانى بسەلمىئىت كە هەشتا كارابە و تواناى ماوە. ئەمەش يارمەتيدەر دەبىت بۆ رىكخراوەكە تاوەكو تواناكانى خۆى لە رێگەى ميداوە پيشانيدات و بەكارى بەيئىت. لەماوەى سالى رابردوودا، داعش توانىوتەو بە چى هەيش بکاتە سەر ناوچەكانى نىوان سىگۆشەى باشوورى كەركووك، سەلاحەددىن و دىالە.

داعشى ئىستا بە بەراورد بە داعشى سالى رابردوودا

لە رابردوودا ئۆپەراسىونەكانى داعش لەسەر ئاستى و ئات بوو. بەلام ئىستا ئۆپەراسىونەكانى ئەو رىكخراوە بەسەر وىلايەتەكاندا دابەشكران كە برىتىن لە وىلايەتى موصل، ئەنبار، سەلاحەددىن و دىجەلە. ئەمەش واىكردوووە كارەكانى رىكخراوەكە ناناوەندى بىت. بۆ نموونە ئىستا والى يان خۆدى تىرۆرستەكە، ناوچە، شىواز و كاتى هەيشەكانى دياريدەكات. ئەويش لە كاتىكدا بە سەر رابردوودا كارەكانى زياتر ناوەندى بوون و، دەبوايە پيش هەموو شتىك، رەزامەندى «والى» وەرگىرداى. ئىستا بەبى رەزامەندى «والى» ئۆپەراسىون دەكرىت و ئەمەش فراوانىيەكى لە جۆرى كىردەوكانى داعش دروستكردوو. ئىستا داعش تواناى داگرکردنى گوندىك، قەزا يان پارىزگايەكى نىيە، بەلام رىكخراوەكە هەشتا تواناى ئەنجامدانى ئۆپەراسىونى فراوان و هەيشكردنە سەر پۆلىسى فیدرالى هەيە. دوايىن هەيشيشيان لەسەر پۆلىسى فیدرالى بوو لە ناوچەى مەتبىجە لە رۆژەلانى پارىزگايە سەلاحەددىن. لە ئەنجامى ئەو هەيشەشدا 6 پۆلىس گيانان لەدەستدا و چەندىن كەسى دىكەش برىندار بوون.

تاوەكو ئىستا تەنيا مەرەكانى داعش كوژران و سەركردايەتییەكانى دىكەى رىكخراوەكە نەكرانەتە ئامانج. مردنى ميريش لەناو داعشدا كارىگەرى لەسەر كارەكانى رىكخراوەكە نابىت، چونكە پيش ناستنى ئەو مەرە كوژراوە مەرئەجەمە دىكەى بۆ دەستىشان دەكرىت.

تاكىكە نوپىكانى داعش چىن؟

لە دواى لە دەستدانى تواناى مەروپى و پىداوىستىيە سەربازىيەكان، داعش گەراپەو پىگەى سەرەتايى دامەزراندنى خۆى. ئەمەش واىكرد داعش شىوازى كىردەوكانى بگۆرپىت. ئىستا زياتر فۆكەس دەخاتە سەر تىرۆرکردن، چاندنى بۆمب لەسەر رىگا و ئۆتۆمبىلەكان، ئۆپەراسىونى كوشتن بە قەناس، هەيشكردنە سەر ئەو خالانەى پشكىن كە لە بەكدىيەو دوورن، دانانى خالى پشكىنى ساختە لەسەر رىگەى نىوان شارەكان و تەقەكردنى ناراستەووخۆ لەرێگەى هاوون. ئەم شىوازە ناناوەندى و لۆكالىيە دەبىتە هۆكارى زىادبوونى هەيشەكانى داعش بۆ سەر عىراق و هەرئەجەمە كوردستان. ئەمانەش هەر وەك چۆن نىچىرفان بارزانى، سەرۆكى هەرئەجەمە كوردستان ئامازەى پى كىرد، پىويستى بە "هەماهەنگى زياتر لە نىوان سوپاى عىراق و پىشمەرگە و پالىشتى هاوپەيمانى نىودەولەتى هەيە" بۆ ئەو دەي بەرپەرچ بەرئەجەمە.

بڼه‌ستى سياسى و جموجوڼى داعش

دامه‌زراوه‌ى سهربازى عىراقى به هم‌موو به‌شه‌كانيه‌وه، ته‌نانه‌ت به پوډيسى فيدرال‌يشه‌وه سهر به حيزب و لايه‌نه سياسيه‌كانن. ته‌نانه‌ت هيچ دامه‌زراوه‌يه‌كى ته‌منى نييه له عىراقدا كه فه‌رمان ته‌نيا له يه‌ك لايه‌ن وه‌ربگرېت. هه‌روه‌ها دامه‌زراوه سهربازيه‌كانيش هه‌ر وه‌ك پوښته سياسيه‌كان له‌سهر پيگه‌اته‌كان به‌شكراوه. جگه له‌مه‌ش چه‌ندين هيڙى ديكه هه‌ن فه‌رمان له ده‌ره‌وه‌ى عىراقه‌وه وه‌رده‌گرن. بوڼه ته‌و دامه‌زراوه‌يه له‌ژېر هه‌مان كاريگه‌رى ده‌بېت كه له‌سهر ته‌و حيزب و كه‌سايه‌تبه سياسيه‌كانه هه‌يه.

هه‌ر دابه‌شبوونېك يان ټالوزيه‌كى حيزبى و سياسى ره‌نگدانه‌وه‌ى ته‌واوى له‌سهر كارى دامه‌زراوه سهربازيه‌كانى عىراق ده‌بېت. بڼجگه له‌وه، له‌م كاتانه‌دا دامه‌زراوه سهربازيه‌كانى عىراق چه‌ندين ټه‌ركى ديكه‌يان پېسپېردراوه كه ده‌توانيت سهرنجيان له‌سهر شه‌رى دڙى داعش كه‌مبكاته‌وه. وه‌ك پاريزگارى له داموده‌زگاکان، پاراستنى خوښاندهران و رووبه‌رووبوونه‌وه‌ى ميليشياکان.

كوټايى

چالاکبوونه‌وه‌ى داعش له عىراق كاريگه‌ريه‌كى به‌هيڙ و راسته‌وخوڼى له‌سهر سه‌قامگېرى و ټاسايشى ولات ده‌بېت. ټه‌مه‌ش له داهاتوودا ده‌بېته ريگر بو به‌رده‌وامبوونى پړوژه‌كانى وه‌ره‌ره‌ينان له عىراق و هه‌ريمى كوردستان. هه‌روه‌ها ټه‌م چالاکبوونه‌وه‌يه‌ى داعش دلته‌راوكيه‌كى زورى بو دانيشتوانى عىراق دروستكردووه‌و پيوسته جارېكى ديكه سهرنجه‌كانى بخړينه‌وه سهر .